อุดมการณ์ทหารอาชีพ

รูปภาพ 1 RTAF C-130 ในการฝึก Teak Torch 2017
ที่มา : https://www.353sog.af.mil/

ชีวิตที่ขาดเป้าหมายและอุดมคติ ย่อมจะล่องลอยไปตามยถากรรม เปรียบเสมือนเรือใบที่ไร้หางเสือ จึงถูกกระแสคลื่นลมพัดพาไปอย่างไม่มีจุดหมายปลายทางที่แน่นอน และที่สุดก็คงอับปางลงกลางทะเลเมื่อเจอพายุ กองทัพก็เช่นกัน ถ้าหากขาดเป้าหมายและอุดมการณ์ที่ชัดเจน ก็ย่อมล่องลอยไปตามกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลง ความผันผวน และความกดดันทางการเมืองและสังคมวัฒนธรรม จนในที่สุดก็อาจจะระส่ำระสายตกต่ำลงได้ในวันใดวันหนึ่ง

สำหรับคำถามที่ว่า "ชายและหญิงที่แต่งเครื่องแบบทหารเดินกันดาษดื่นในกองทัพทุกวันนี้ จะรู้ได้อย่างไรว่าใครคือทหารอาชีพหรือใครที่แค่เลือกที่จะทำอาชีพทหารเพื่อหาเลี้ยงปากท้อง" คำตอบนั้นน่าจะอยู่ที่การค้นหาความหมายของคำว่าทหารอาชีพและอุดมการณ์ทหารที่พวกเขายึดถือ

ย้อนเวลาไปสัก 30-40 ปีก่อน หากมีใครพูดถึงคำว่า "ทหารอาชีพ" ทุกคนคงเต็มไปด้วยความสงสัย ว่า "ทหารอาชีพ" หมายถึงอะไร ทำไมต้องมีคำว่า “อาชีพ” ต่อท้ายทหาร คำว่า "ทหาร" มันสื่อความหมายที่ไม่ชัดเจนหรือคลุมเครืออย่างไร หรือโลกของเรานี้มีทหารที่เป็นอาชีพกับทหารที่ไม่ใช่อาชีพ บางคนก็ชวนคิดไปว่านั่นคือการแยกทหารหลักของชาติ ออกไปจากทหารพรานและทหารรับจ้าง .. คนสมัยนั้น มีภาพคิดของทหารชัดเจนเป็นภาพเดียว ทหารก็คือทหาร พวกเขาเป็นนักรบ ผู้ทำหน้าที่สู้รบป้องกันประเทศ ภาพของทหารในสายตาของประชาชนคือ กลุ่มคนผู้เสียสละ กล้าหาญ และอยู่ภายใต้กฎระเบียบอันเคร่งครัด และพวกเขาเหล่านั้นพร้อมที่จะพลีชีพเพื่ออุดมการณ์ความเชื่อของพวกเขา .. หรือที่เรียกกันว่าอุดมการณ์ทหาร ส่วนคำว่า “ทหารอาชีพ” นั้นปรากฏขึ้นในประเทศไทยภายหลังกระแสโลกาภิวัตน์และค่านิยมบริโภคนิยมจากโลกตะวันตกที่แพร่หลายเข้าสู่สังคมไทย ทำให้ทหารบางส่วนมีวิถีชีวิตบนความอยากมีอยากได้ รักความสุขสบาย เข้ามาเป็นทหารด้วยหวังในยศศักดิ์และสิทธิประโยชน์ แต่ไม่อาจอดทนต่อความยากลำบากและวิถีชีวิตแบบทหารดั้งเดิมได้อีก ขณะที่ทหารอีกพวกหนึ่งยังยึดมั่นในหน้าที่และวิถีเกียรติยศ เกิดเป็นภาพทหารสองแบบที่แตกต่างกัน และทหารพวกหลังนี้เองที่เป็นทหารตามคำนิยามว่า “ทหารอาชีพ”

แล้วอุดมการณ์ที่ทหารอาชีพยึดถือนั้นเป็นอย่างไร ?

ในเรื่องของความหมาย **“อุดมการณ์” คือ จิตนาการอย่างหนึ่ง เป็นจินตนาการที่ถือเป็นมาตรฐานแห่งความดีงาม ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายแห่งชีวิตอันสูงส่งที่จูงใจให้มนุษย์พยายามมุ่งมั่นที่จะทำหรือบรรลุถึง** อุดมการณ์ทหารจึงหมายถึงมาตรฐานแห่งความดีงามสูงสุดในหน้าที่ของนักรบของชาติที่ต้องมุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อให้บรรลุถึงนั่นเอง ด้วยเหตุนี้อุดมการณ์ทหารจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อความเป็นทหารอาชีพ การมีอุดมการณ์ทหารที่ฝังแน่น จะเป็นแนวทางให้ทหารเกิดความสำนึกในหน้าที่ ยึดมั่นในผลสำเร็จของภารกิจ เป็นหลักประกันได้ว่าผู้ที่มีอุดมการณ์ทหารที่ฝังแน่นและกล้าแกร่ง จะนำผลดีมาสู่กองทัพและประเทศชาติได้อย่างไม่มีข้อกังขา จึงไม่ใช่เรื่องแปลก ที่กองทัพจะให้ความสำคัญกับการปลูกฝังอุดมการณ์ และมีแนวทางที่ชัดเจนในการทำให้กำลังพลเชื่อในหลักการ แนวคิด ค่านิยมหรือทฤษฎีบางอย่าง .. กองทัพเราเป็นอย่างนี้ กองทัพอื่นๆ ในโลกก็ไม่ต่างกัน เพราะมันเป็นวิถีปฏิบัติที่สืบทอดกันมาในสังคมทหาร

อุดมการณ์ของทหารนับวันจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในสังคมทหารไทย ณ ปัจจุบัน ที่กำลังเผชิญหน้ากับความผันผวนและการเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัฒน์และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารและระบบเครือข่าย นักวิชาการหลายคนได้แสดงความเห็นว่าที่สังคมไทยวุ่นวายทุกวันนี้ ส่วนหนึ่งมาจากความก้าวหน้าของโลกไซเบอร์ ที่ให้พื้นที่ในการสื่อสารกับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน เพราะหากย้อนมองไปในอดีต การที่ความคิดเห็นของผู้คนจะสื่อสารออกสู่สาธารณชนได้นั้น จะมีช่องทางเพียงไม่กี่ช่องทางเท่านั้น เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ และแต่ละช่องทางก็จะมีการกลั่นกรองทั้งตัวผู้สื่อสารและตัวสารอย่างถี่ถ้วน ความคิดที่ถูกสื่อสารออกไปจึงผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์มาเป็นอย่างดี หรือออกมาจากนักวิชาการ ผู้รู้จริงมีประสบการณ์จริงทั้งสิ้น แต่โลกไซเบอร์วันนี้ คนโง่และผู้เขลาปัญญากลับมีพื้นที่แสดงความคิดเห็นได้เท่ากับนักวิชาการ ผู้รู้ ผู้ผ่านประสบการณ์ และผู้มีสติปัญญา ต่างกันก็แต่..ผู้รู้และผู้มีสติปัญญาเหล่านั้น ท่านคิดแล้วคิดอีก ก่อนจะแสดงความคิดเห็นไม่กี่ประโยคออกไปในพื้นที่สาธารณะ ขณะที่กลุ่มคนพวกแรกไม่ลังเลที่จะระเบิดอารมณ์ความรู้สึก และถ่ายทอดความคิดเห็นที่เอนเอียง คิดไม่รอบด้าน ไม่ถี่ถ้วนของตนเข้าสู่พื้นที่โลกไซเบอร์ .. **คุณค่าแม้จะดีจริง แต่ก็อาจพ่ายแพ้ให้กับปริมาณที่ท่วมท้นได้ครับ**

กระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารและระบบเครือข่ายนี้เอง ที่ทำให้กำลังพลของกองทัพ มีความสับสนกับแนวความคิดใหม่ๆ ทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจที่ถูกถ่ายทอดเข้ามาจากหลากหลายช่องทางและต่อเนื่อง การแก้ไขปัญหาดังกล่าว วิธีการที่สำคัญประการหนึ่ง คือการเสริมสร้างให้กำลังพลของหน่วยมีอุดมการณ์ที่แข็งแกร่ง เนื่องจากอุดมการณ์เป็นสิ่งที่มีความหมายและมีความสำคัญมากสำหรับผู้ที่ยึดถืออย่างเหนียวแน่น และอุดมการณ์นั่นเองที่จะทำให้ทหารมีความทนทานต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ภายใต้อุปสรรคที่มีอยู่ในวิถีทหารปัจจุบัน แรงจูงใจในการเป็นทหารที่เปลี่ยนไปของสังคม รวมทั้งความสะดวกสบายและวิถีชีวิตแบบวัตถุนิยม กองทัพจะต้องสามารถดำรงแบบอย่างที่งดงามเอาไว้ให้สมกับที่เป็นสถาบันที่มีระเบียบวินัยสูงที่ไม่มีหน่วยงานใดกระทำได้เสมอเหมือน .. ทหารต้องทำให้ประชาชนศรัทธาและวางใจ

ได้ว่าจะเป็นที่พึ่งได้จริงในยามคับขัน กำลังพลที่สวมเครื่องแบบทหารต้องละอายต่อการสวมเครื่องแบบโดยไม่กระทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ เพราะทหารไม่ใช่ผู้ประกอบอาชีพแลกกับเงินเพื่อยังชีวิต แต่ทหารเป็นผู้ที่กล้าเอาชีวิตเข้าแลกเพื่อให้บ้านเมืองอยู่รอด ซึ่งการอุทิศตนและเสียสละดังกล่าวก็คือหน้าที่ ไม่ใช่การทำงานเพื่อแลกเงิน

อุดมการณ์ทหารไม่ใช่สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้เอง ไม่อาจพึ่งพาปาฏิหาริย์ทำให้ก่อตัวขึ้น อุดมการณ์ทหารจะเกิดขึ้นได้ ก็ด้วยความตั้งใจที่จะปลูกฝัง และกระบวนการปลูกฝังนั้นจะต้องทำตั้งแต่บุคคลพลเรือนเข้ามาเป็นทหารต่อเนื่องไปตลอดชีวิตการรับราชการ ในขั้นต้นของชีวิตทหาร การดำเนินการปลูกฝังอุดมการณ์ต้องดำเนินไปอย่างเข้มข้น เมื่อรับราชการไปแล้ว ก็ให้มีการตอกย้ำอยู่เป็นระยะ พัฒนาการของอุดมการณ์ทหารและความสัมพันธ์กับปัจจัยแวดล้อม พิจารณาได้ตามรูปภาพ 2

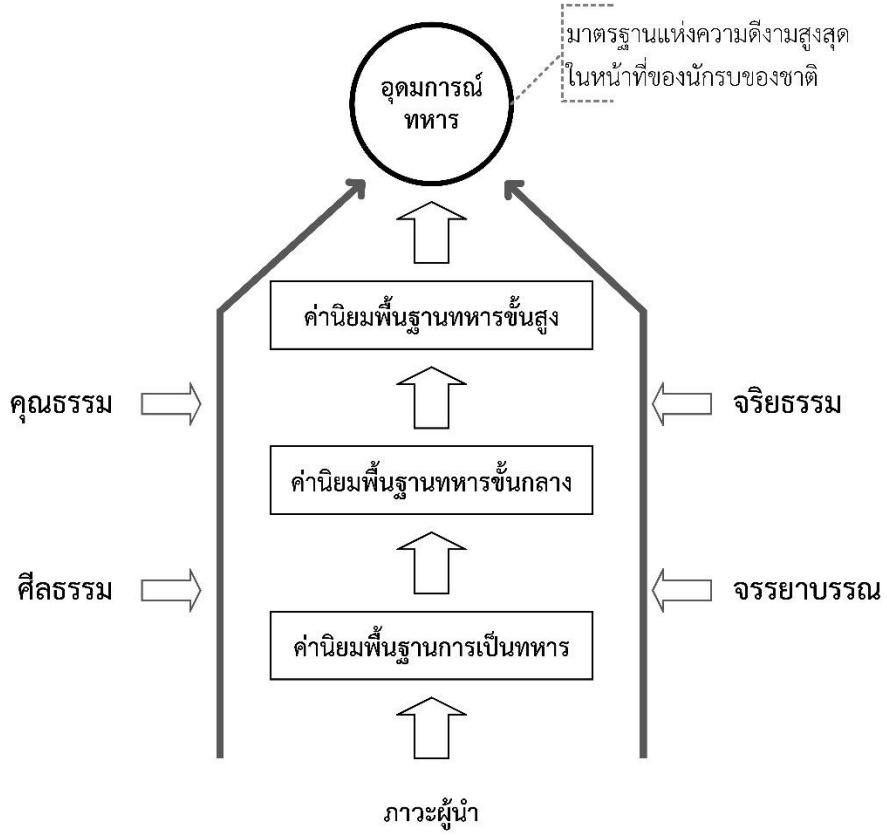

รูปภาพ 2 พัฒนาการของอุดมการณ์ทหารและความสัมพันธ์กับปัจจัยแวดล้อม
พัฒนาจากแนวคิดของ ณรงค์พันธ์ จิตต์แก้วแท้

ในกลุ่มบุคคลที่เข้ามาใหม่จะต้องปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานของทหาร เช่น ความรักชาติ ความเข้มแข็งอดทน ความมีวินัย และการเชื่อฟังคำสั่ง เป็นต้น แล้วค่อยๆ พัฒนาค่านิยมทหารในระดับที่สูงขึ้นไปเรื่อยๆ การดำเนินการปลูกฝังอาจกระทำได้ทั้งการศึกษาคำสอนทางศาสนา ปรัชญา การอบรมให้ภาคภูมิใจในอดีตการต่อสู้ของชาติ และ

บรรพบุรุษ การใช้คำขวัญ การร้องเพลงปลุกใจ การฝึก การศึกษาประวัติศาสตร์ การดูงานพิพิธภัณฑ์ การบรรยายของผู้ทรงคุณวุฒิ และการพัฒนาความเข้มแข็งของกลไกในระบบ เช่น ระบบเกียรติศักดิ์ เป็นต้น

รูปภาพ 3 การปฏิบัติการส่งทางอากาศ
ที่มา : https:/media.defense.gov/

ในระหว่างเส้นทางไปสู่การมีอุดมการณ์ทหาร กำลังพลจะถูกปลูกฝังค่านิยมของกองทัพไปทีละน้อย ซึ่งค่านิยมดังกล่าวนั้น พอจะสรุปออกมาได้ดังนี้ **ค่านิยมในเรื่องการเสียสละ ไม่ละทิ้งหน้าที่ และไม่เห็นแก่ตัว** ทหารถูกสร้างและฝึกเพื่อไปรบ ทหารทุกคนจึงต้องยอมรับต่อข้อตกลงที่ว่า จะสามารถไปปฏิบัติหน้าที่ในที่ใดและเมื่อใดก็ได้ตามที่กองทัพต้องการ ไม่ว่าจะยากลำบากหรืออันตรายเพียงใดก็ตาม ข้อตกลงดังกล่าวนี้ จึงเป็นข้อจำกัดต่อเสรีภาพส่วนบุคคลของทหาร ต้องอาศัยความเสียสละส่วนบุคคลอย่างสูง **ค่านิยมในเรื่องความกล้าหาญ** ทหารทุกคนต้องพร้อมที่จะรบ อดทนอดกลั้น และแม้ขณะเผชิญกับภัยอันตราย การบาดเจ็บและเสียชีวิตของเพื่อนร่วมงาน ก็ไม่อาจบั่นทอนความกล้าหาญและความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อไป และนอกจากการแสดงออกถึงความกล้าหาญทางกายแล้ว ทหารต้องแสดงออกถึงความกล้าหาญทางใจด้วย กล้าที่จะกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง กล้าที่จะยืนหยัดต่อการรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานอันสูงสุดของความสำนึกและความประพฤติที่เหมาะสมอยู่ตลอดเวลา **ค่านิยมในเรื่องการดำรงความเป็นหน่วย มีวินัย และจงรักภักดี** ทหารต้องมีวินัยและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยเคร่งครัด เพราะวินัยเป็นเครื่องมือในการควบคุมและสร้างความมั่นใจว่าหน้าที่และภารกิจที่

หน่วยได้รับมอบหมายนั้น จะไม่มีใครคนใดละทิ้ง เพิกเฉย และทหารทุกคนจะทุ่มเทปฏิบัติอย่างเต็มกำลังความสามารถ ในขณะที่ความจงรักภักดีนั้น ทหารสามารถแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีได้ทั้งต่อหน้าที่ ต่อหน่วย ต่อผู้บังคับบัญชา ต่อเพื่อนร่วมงาน และต่อผู้ใต้บังคับบัญชา หลายคนสงสัยว่าการแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชานั้นเป็นอย่างไร หากอธิบายอย่างง่าย ก็ดังเช่น การเอาใจใส่อย่างจริงใจต่อสิทธิและผลประโยชน์ของผู้ใต้บังคับบัญชา การรับฟังและช่วยแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องต่างๆ รวมไปถึงการฝึกและการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น ขณะที่ความจงรักภักดีที่หน่วยและผู้บังคับบัญชาคาดหวังจากผู้ใต้บังคับบัญชา จะเป็นเรื่องของการปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร ความเสียสละส่วนตัว ความกล้าหาญ ความเป็นผู้ชำนาญการ และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว

ค่านิยมที่หล่อหลอมไปสู่การมีอุดมการณ์ทหารนั้น ต้องรักษาไว้ให้ถึงที่สุด และทหารทุกคนต้องกำหนดเป็นมาตรฐานสูงสุดของชีวิต เพื่อเป็นหลักประกันต่อความประพฤติของทหาร ว่าได้ปฏิบัติตนอยู่ภายใต้กฎ สง่างามและมีความเหมาะสม ทหารพึงระลึกและตระหนักอยู่เสมอว่า มาตรฐานของความประพฤติในสังคมทหารนั้นจะมีมากกว่าสังคมทั่วไป และต้องยึดถือปฏิบัติทั้งในและนอกเวลาราชการโดยเท่าเทียม .. **ทำได้ดังนี้ จึงนับว่าเป็นทหารผู้มีอุดมการณ์และเป็นทหารอาชีพอย่างแท้จริง**

บรรณานุกรม

กระมล ทองธรรมชาติ, และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (๒๕๓๙). *ข้าราชการไทย ความสำนึกและอุดมการณ์.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะอนุกรรมการอุดมการณ์ของชาติในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ. (๒๕๒๔). *อุดมการณ์ของชาติ.* กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.

เจนธรรม นำกระบวนยุทธ์. (๒๕๔๐). *ผู้มีอุดมการณ์หาญกล้า.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์น้ำฝน.

ณรงค์พันธ์ จิตต์แก้วแท้. (๒๕๔๖). *อุดมการณ์ทหารของนักเรียนนายร้อยโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.* กรุงเทพฯ: โรงเรียนเสนาธิการทหารบก.

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร(๒๕๔๘). (๒๕๔๘). *ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างอุดมการณ์ความรักชาติ ๒๕๕๐-๒๕๕๙.* กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ไพฑูรย์ ประเทืองมาน. (๒๕๔๘). *การพัฒนาค่านิยมและอุดมการณ์ของนักเรียนนายเรืออากาศ.* กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการทัพอากาศ.